

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 20 april 1900, kl. 12 middagen.

Utlåtande, i fråga om användande af riksbankens vinst för år 1899.

I statsverkspropositionen har Kongl. Maj:t beträffande användandet af riksbankens vinst för sistförflutna år 1899, hvilken vinst uppgår till kronor 4,355,078: 99 föreslagit, att af densamma 2,000,000 kronor måtte för statsverkets behof anvisas, att utbetalas de tider under år 1901, Riksdagen bestämde.

Enskilda motionärer i båda kamrarna hafva deremot framställt förslag om vinstens bibehållande i sin helhet åt riksbanken, nemligen:

i Första Kammaren herr *P. Em. Lithander*, som (i motion n:o 2) hemställt, att Riksdagen äfven i år liksom förra året måtte besluta, att hela bankovinsten bibehålles för riksbankens räkning; och

i Andra Kammaren herr *Olof Persson* i Killebäckstorp, som (i motion n:o 23) föreslagit, att Riksdagen behagade besluta, att riksbankens hela årsvinst må till bankens eget förfogande af banken bibehållas.

I ämnet hörda hafva fullmäktige i riksbanken i skrifvelse den 8 sistlidne februari yttrat:

»Såsom känt är, blef bankovinsten för 1898 i sin helhet bevarad åt riksbanken. Fullmäktige hade förra året tillfälle att framhålla de behof, som förefunnos dels af medel till tomtinköp och nybyggnader för afdelnings-

kontoren i orterna, dels ock af förlag för det alltjemt sig ökande antalet dylika kontor, hvilka erfordrade nödiga medel för rörelsen.

»Äfven nu göra sig enahanda förhållanden gällande. Nybyggnader pågå å flera orter nemligen i Kalmar, Halmstad, Kristianstad och Falun. För Luleå är entreprenad utlyst; tomter äro, under förbehåll af Riksdagens godkännande, inköpta i städerna Nyköping, Venersborg och Vesterås, och för Linköpings- och Umeåkontoren äro ritningar till nybyggnad under utarbetande.

»Hvad beträffar riksbankens lånerörelse, har den under 1899 varit i allmänhet mycket liflig. Förlagen för denna rörelse vid riksbankens afdelningskontor uppgingo vid slutet af 1899 till 68,300,000 kronor mot 51,725,000 år 1897 och vid hufvudkontoret till 45,950,000 mot 31,200,000 eller tillsammans 114,250,000 mot 82,925,000.

»Med afseende å de behof, som sålunda synas för det närvarande och den närmaste framtiden föreligga, skulle det enligt fullmäktiges åsigt vara för riksbanken önskvärdt, om 1899 års bankovinst kunde, utan att derigenom berättigade statsintressen lida intrång, blifva för riksbanken behållen.»

Då vid 1899 års riksdag bankoutskottet yttrade sig om användandet af bankovinsten för nästföretgånga år, afstyrkte utskottet, i öfverensstämmelse med bankofullmäktiges mening, att någon del af samma vinst skulle frånhandas riksbanken och öfverlemnas till statsverket, och detta med afseende dels på de förestående betydliga utgifterna för nybyggnader åt riksbankens kontor i orterna och dels på statsverkets ekonomiska ställning, hvilken syntes utskottet vara så god, att detsamma kunde undvara det tillskott af 1 million kronor af bankovinsten, som då af Kongl. Maj:t ifrågasattes. Utskottets förslag, att hela 1898 års bankovinst skulle bibehållas åt riksbanken, vann Riksdagens godkännande.

Hvad angår frågan om användandet af 1899 års bankovinst, synes det utskottet, att hänsyn bör tagas särskildt till följande förhållanden. Såsom fullmäktige framhållit, stegrades de under 1899 i riksbankens lånerörelse använda förlagsmedlen betydligt, och hvad förhållandena under den gångna delen af innevarande år beträffar, gifva de härutinnan tillgängliga uppgifterna vid handen, att de i lånerörelsen använda medlen, som vid 1899 års slut voro kr. 114,250,000 nu utgöra kr. 121,300,000, således en ökning med mer än 7 millioner kronor på $3\frac{1}{2}$ månader. Härtill kommer, att icke obetydliga medel måste bindas i nybyggnader för riksbankens räkning. Oberäknadt nemligen de anslag, som redan lemnats för inköp af byggnadstomter åt vissa afdelningskontor samt beviljade tillökningar i förut gifna nybyggnadsanslag åt sådana kontor, föreligga till utskottets pröfning framställningar om byggnadsanslag för tre riksbankskontor å tillhopa 570,000

kronor. Och hvad slutligen statsverkets ekonomiska ställning angår, vill det synas, att statsverket från andra håll beredts så betydliga tillgångar, att någon tillökning i dessa från riksbankens vinstmedel icke kan anses behöflig.

Med hänsyn härtill anser utskottet sig sakna anledning föreslå, att någon del af bankovinsten för år 1899 må, såsom Kongl. Maj:t begärt, till statsverket öfverlemnas, utan ansluter sig till den uppfattning, som ofvambemälda motionärer äfvensom fullmäktige i ofvan anförda yttrande uttalat.

Enligt §§ 25 och 26 i lagen för Sveriges riksbank skall af bankens årsvinst till reservfonden, hvilken för närvarande uppgår till 5 millioner kronor, årligen afsättas minst 10 procent, intill dess nämnda fond uppnått en fjerdedel af grundfonden eller sålunda ökats till 12 $\frac{1}{2}$ millioner kronor. När detta skett, kan afsättningen upphöra och behöfver ej å nyo vidtaga i annat fall, än att reservfonden skulle nedgå under nyss angifna belopp, till hvilket den då bör åter uppbibras. Beträffande reservfonden är slutligen i lagen stadgadt, att riksbanken skall innehafva i lätt säljbara utländska statspapper minst ett belopp, som motsvarar samma fond.

Af den berättelse, som afgifvits af fullmäktige beträffande riksbankens rörelse och förvaltning år 1899 och hvilken berättelse med utskottets memorial n:o 1 till Riksdagen öfverlemnats, inhemtas, att riksbankens tillgångar i utländska statspapper vid 1899 års slut beräknades motsvara ett värde i kronor af 10,042,749: 67, samt att fullmäktige tillika uttalat, att af bestämmelsen derom, att riksbanken skall i dylika valutor innehafva minst ett belopp motsvarande reservfonden, hinder icke mötte för fondens ökande utöfver det såsom minimum för densammas höjande bestämda belopp (10 procent af årsvinsten).

Med afseende å ena sidan derpå, att 1897 års lag för Sveriges riksbank skall fullständigt genomföras vid början af 1904 och riksbanken senast vid den tidpunkten ensam öfvertaga sedelutgifningen i landet med dermed följande särskilda förpligtelser, samt å andra sidan, att riksbankens reservfond för närvarande icke ens uppgår till hälften af hvad den enligt ofvannämnda lag minst bör utgöra, har utskottet, med anslutning till fullmäktiges yttrande i årsberättelsen för 1899, begärt och erhållit särskildt uttalande från fullmäktige, huru mycket af riksbankens öfverskottsmedel nu lämpligen skulle kunna, enligt fullmäktiges mening, öfverföras till reservfonden utöfver de 10 procent, eller kronor 435,507: 89, som enligt gällande bestämmelser minst böra tillgodoföras fonden.

Fullmäktiges svar härå är afgifvet den 4 dennes och af följande lydelse:

»Vid 1899 års slut uppgingo riksbankens reserverade medel till 13,117,120: 32 kronor, medan reservfonden utgjorde 5,000,000 kronor. Enligt föreskriften i 26 § af den ofvan omnämnda lagen skola minst 10 procent af årsvinsten eller 435,508 kronor till reservfonden öfverföras. Denna skulle således genom tillägget af det ifrågavarande beloppet komma att uppgå till 5,435,508 kronor.

Då riksbanken vid årets slut innehade i lätt säljbara utländska statspapper ett belopp af 10,042,749: 67 kronor, möter, på sätt fullmäktige erinrat i sin till utskottet vid innevarande riksdags början afgifna berättelse, intet hinder för reservfondens ökande utöfver minimum. Dock torde vid bestämmandet af det belopp, som utöfver det lagbestämda minimum må tilläggas reservfonden, erforderlig hänsyn böra tagas dertill, att riksbanken fortfarande må utöfver reservfonden ega obligationer af nu angifvet slag till skäligt belopp. Enligt den nyss åberopade § af banklagen åligger det nemligen fullmäktige att, i händelse banken tillhöriga utländska statspapper någon gång till förstärkning af kassatillgångarna behöfva afyttras, så att behållningen af desamma kommer att understiga reservfonden, å nyo så fort sig göra låter uppbringa ifrågavarande statspappersbehållning till ett mot samma fond svarande belopp. Uppenbart är, att om reservfonden slutligen ökas i sådan grad, att tillgångarna i utländska statspapper skulle komma att föga öfverskjuta sagda fond, behof kan uppstå att realisera så pass mycket, att reservfonden derigenom för tillfället något nedbringas, utan att visshet finnes, att återköp af dylika papper i den närmaste tiden lämpligen kan ske. Med afseende härpå synes det vara tryggast att, under nuvarande förhållanden, och innan rörelsens utveckling kan sätta riksbanken i stånd att utan svårighet förvärfva ytterligare belopp af goda utländska statspapper, icke höja reservfonden så mycket, att ej utöfver denna erforderlig tillgång må finnas på främmande statspapper, som kunna fritt realiseras. Försigtigheten torde således bjuda att till reservfonden, utöfver stadgadt minimum, nu afsätta ett belopp, som icke i någon väsentlig mån minskar behållningen af utländska statspapper till obehindrad disposition, och synes det fullmäktige, som om den ifrågavarande afsättningen, inberäknadt den i lagen föreskrifna, icke borde gå utöfver en million kronor.»

Med stöd af detta fullmäktiges yttrande finner utskottet afsättningen till reservfonden böra bestämmas till det af fullmäktige angifna belopp, och får, under åberopande af hvad här ofvan i öfrigt anförts, hemställa,

att Riksdagen ville besluta:

a) att, med afslag å Kongl. Maj:ts proposition om öfverlemnande till statsverket af 2 millioner kronor af

riksbankens vinst för 1899, samma vinst i sin helhet, eller kronor 4,355,078: 99, skall, i enlighet med de af herrar Lithander och Persson väckta motioner, för riksbankens räkning bibehållas; och

b) att af förenämnda årsvinst öka riksbankens reservfond, nu utgörande 5 millioner kronor, med en million kronor.

Stockholm den 20 april 1900.

På bankoutskottets vägnar:

F. A. BOSTRÖM.

Herrar *Rettig* och grefve *Hamilton* hafva begärt få antecknadt, att de ej deltagit i behandlingen inom utskottet af de i detta utlåtande omnämnda ärenden.
